

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum virtutes intellectuales maneant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Homines enim in statu futurae gloriae erunt similes angelis, ut dicitur Matth. 22. sed ridiculum est, in angelis ponere virtutes morales, ut dicitur in 10. Ethicorum. * ergo neque in hominibus post hanc vitam erunt virtutes morales.

Libr. 10. cap. 8. tom. 5.

¶ 2 Præt. Virtutes morales perficiunt hominem in in vita actiua: sed vita actiua non manet post hanc vitam. dicit enim Gregor. in 6. Mora. † Actiuae vitae opera cum corpore transiunt. ergo virtutes morales non manent post hanc vitam.

Lib. 6. mora. cap. 28. non procul à h.

¶ 3 Præt. Temperantia & fortitudo, quae sunt virtutes morales, sunt irrationalium partium, ut Philosophus dicit in 3. Ethic. * sed irrationales partes animae corrumpuntur corrupto corpore, eo quod sunt actus organorum corporaliū. ergo videtur quod virtutes morales non manent post hanc vitam.

Cap. 10. in princ. 10. 5.

SED CONTRA est, quod dicitur Sap. 11. quod iustitia perpetua est & immortalis.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in 14. de Trinit. * Tullius posuit post hanc vitam quatuor virtutes Cardinales non esse: sed in alia vita homines esse beatos sola cognitione naturae, in qua nihil est melius, aut amabilius, ut Aug. dicit ibidem. * ea. s. natura, quae creauit omnes naturas. Ipse autem postea determinat huiusmodi quatuor virtutes in futura vita existere, tamen alio modo. Ad cuius euidentiam sciendum est, quod in huiusmodi virtutibus aliquid est formale, & aliquid quasi materiale. Materiale quidem est in eis virtutibus inclinatio quaedam partis appetitiuae ad passiones, vel operationes secundum modum aliquem: sed quia iste modus determinatur a ratione, ideo formalis in omnibus virtutibus est ipse ordo rationis. Sic igitur dicendum est, quod huiusmodi virtutes morales in futura vita non manent, quantum ad id quod est materiale in eis. Non enim habebunt in futura vita locum concupiscentiae, & delectationes ciborum, & venereorum: neque etiam timores & audaciae circa pericula mortis: neque etiam distributiones & communicationes rerum quae veniunt in usum praesentis vitae. Sed quantum ad id quod est formale, remanebunt in beatis perfectissime post hanc vitam, in quantum ratio vniuersaliusque rectissima erit circa ea, quae ad ipsum pertinent secundum statum illum: & vis appetitiua omnino mouebitur secundum ordinem rationis in his quae ad statum illum pertinent. vnde Aug. * ibidem dicit, quod prudentia ibi erit sine vlllo periculo erroris: fortitudo sine molestia tolerandorum malorum: temperantia sine repugnatione libidinis, ut prudentia sit nullum bonum Deo proponere, vel aequare: fortitudinis ei firmissime inherere: temperantiae nullo defectu noxio delectari. de iustitia vero manifestius est quae actum ibi habebit. s. esse subditum Deo: quia etiam in hac vita ad iustitiam pertinet esse subditum superiori.

Cap. 9. circa princ. 10. 3.

eod. lib. & c. circa med.

eod. lib. 14. c. 9. à med. tom. 3.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Philosophus loquitur ibi de huiusmodi virtutibus moralibus, quantum ad id quod materiale est in eis: sicut de iustitia, quantum ad commutationes & distributiones: de fortitudine, quantum ad terribilia & pericula: de temperantia, quantum ad concupiscentias prauas.

Et similiter dicendum est ad SECUNDUM. Ea enim quae sunt actiuae vitae, materialiter se habent ad virtutes. AD TERTIUM dicendum, quod status post hanc vitam est duplex, Vnus quidem ante resurrectionem, quoniam animae erunt a corporibus separatae. Alius autem post resurrectionem, quoniam animae iterato corporibus suis vniuntur. In illo ergo resurrectionis statu erunt vires irrationales in organis corporis, sicut & nunc sunt. vnde & po-

terit in irascibili esse fortitudo, & in concupiscenti temperantia, in quantum vtraque vis perfecte erit disposita ad obediendum rationi: sed in statu ante resurrectionem partes irrationales non erunt actu in anima, sed solum radicaliter in essentia ipsius, ut in 1. dictum est. vnde nec huiusmodi virtutes erunt in actu nisi in radice, in ratione & uoluntate, in quibus sunt feminariae quaedam virtutum, ut dictum est: * sed iustitia quae est in uoluntate, etiam actu remanebit. unde specialiter de ea dictum est, * quod est perpetua & immortalis, tunc ratione subiecti, quia uoluntas incorruptibilis est, tum etiam propter similitudinem actus, ut prius dictum est. *

ARTICVLVS II.

¶ Super Quaestione 67. Articulum secundum.

Utrum virtutes intellectuales maneat post hanc vitam.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod uirtutes intellectuales non manent post hanc vitam. Dicit enim Apostolus. 1. ad Cor. 13. quod scientia destruetur. & ratio est: quia ex parte cognoscimus. Sed sicut cognitio scientiae est ex parte, id est imperfecta: ita etiam cognitio aliarum uirtutum intellectuales, quando haec uita durat. ergo omnes uirtutes intellectuales post hanc uitam cessabunt.

¶ 2 Præt. Philosophus dicit in Praedicamentis, * quod scientia cum sit habitus, est qualitas difficile mobilis. non enim de facili amittitur, nisi ex aliqua forti transmutatione, uel aegritudine: sed nulla est tanta transmutatio corporis humani sicut per mortem. ergo scientia & aliae uirtutes intellectuales non manent post hanc uitam.

¶ 3 Præt. Virtutes intellectuales perficiunt intellectum ad bene operandum proprium actum: sed actus intellectus non uidetur esse post hanc uitam, eo quod nihil intelligit anima sine phantasmate, ut dicitur in 3. de anima. * Phantasma autem post hanc uitam non manent, cum non sint nisi in organis corporeis. ergo uirtutes intellectuales non manent post hanc uitam.

SED CONTRA est, quod firmior est cognitio uniuersalium & necessariorum, quam particularium & contingentium: sed in homine remanet post hanc uitam cognitio particularium contingentium, puta, eorum quae quis fecit, uel passus est, secundum illud Luc. 16. Recordare, quia recipisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala, ergo multo magis remanet cognitio uniuersalium & necessariorum, quae pertinet ad scientiam, & ad alias uirtutes intellectuales.

RESPON. Dicendum, quod sicut in 1. dictum est, * quidam posuerunt quod species

IN articulo 2. enunciamus 67. q. dubium primo occurrit, quo patet esse uerum, quod species intelligibiles non continentur in intellectu possibili, quod scientia multo modo remaneret. Auicenna. cuius est haec positio, dicit remanere habitaculum intellectus ad recipientem ab intellectu agentis, quae non recipit, & ita habitaculum dicitur aliquis sciens.

AD hoc dicitur, quod author ut apparet secundo contra Gregor. 11. cap. 74. purat auicennam male positum positum esse, & quod habitaculum non est, nisi speculum: & propterea non ex intentione eius opinio, sed ex intentione authoris determinat, quod scientia & uirtutes intellectuales nullo modo, nec formaliter, id est, nec materialiter remanent post hanc uitam.

Dubium secundum in eodem loco occurrit, quare author de uirtutum intellectualium duracione tractans, eorum essentias taceat, & de principiis eorum quae sunt species intelligibiles & phantasmata taceat. iam enim ostensum est, quod uirtutes intellectuales sunt species intelligibiles, & non species ipse.

AD hoc dicitur, quod dicitur na tanto certior, quanto uirtutes & remotior ab opinionibus: ideo author praetermissis opinionibus de esse habitaculi radice accipit, species, s. intelligibiles, quae sunt prima causa intellectus, ut est in

Art. preced.

lis remanentibus virtutes intellectuales educterent remanere formaliter. sunt enim principia formalia omnis intellectus, cum omnis intellectus sit ab intellectu in actu per speciem intelligibilem. Secundo dicitur, quod autem minus dicitur, & plus intendit: nam per species intelligibiles intelligit ipsas, & quicquid se tenet ex parte ipsarum, sive sit ordinatio earum, sive sit habitus ad utendum eis, sive quocumque aliud: totum enim hoc in virtutibus intellectualibus tenet se ex parte formalis, & phantasmata cum pertinentibus ad ea ex parte materialis. Rationabile est autem se exponere huc locum: quoniam questio est de virtutibus in anima, ut separatur a corpore: ac per hoc quicquid se tenet ex parte anime, computatur pro vno & formalis quicquid autem ex parte corporis, pro alio vno & materiali. Nominatur autem totum illud for male a speciebus intelligibilibus, ut pote certioribus, prioribus, & formalioribus, secunda sui generis.

A dictum est. * ergo & fides. ¶ 2 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

B ¶ 3 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

C ¶ 4 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

D ¶ 5 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

E ¶ 6 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

F ¶ 7 Præterea. Cognitio fidei, & cognitio gloriæ differunt secundum perfectum & imperfectum: sed cognitio imperfecta potest esse simul cum cognitione perfecta. sicut in Angelo simul potest esse cognitio vespertina cum cognitione matutina, & aliquis homo potest simul habere de eadem conclusione scientiam per syllogismum demonstrativum, & opinionem per syllogismum dialecticum. ergo etiam fides simul esse potest post hanc vitam cum cognitione gloriæ.

r. quest. secunda secunda, ideo hic pertranseo: quia tamen hic fundamenta iaciuntur, pro intellectu terminorum, duo notanda sunt. Primum est, quod præfens articulus de fide, & sequens de spe, directe loquitur de actibus fidei, & spei, & non de habitibus. In quinto namque articulo summans auctor questionem de fidei & spei duratione de habitibus duratione determinat quid sentiendum, ut ibi patet. Que igitur de fide & spei in his duobus legis articulis, ad actus earum refer. Secundum est, quod cum dicitur, quod fides importat imperfectionem ex parte subiecti, potest bene & male intelligi, vel non intelligi: & consequenter errare in principiis. Si quis enim intelligat eam dicere imperfectionem ex parte subiecti, quia ponit actum imperfectum, seu diminutum in subiecto, errat. Nam cognitio per medium probabile alicuius conclusionis demonstrabilis ponit etiam actum imperfectum, seu diminutum in subiecto: & tamen non est fides, nec impossibile scientia. stat. n. cum scientia eiusdem in eodem subiecto, ut in litera dicitur. non est igitur sermo, quod habitus fidei in clinat subiectum in actum imperfectum, ut multum videtur intelligere. Quamvis enim hoc verum sit de actu & habitu fidei, non tamen hoc est intentum. hec. n. imperfectio est cõis sibi, & opinioni, & cognitioni probabilis: sermo autem præfens est de imperfectione propria fidei, qua distinguitur ab alijs, & dicitur quod tenet se ex parte subiecti. Rursus enim hoc, differentia enim perfectum & imperfectum ex parte subiecti esset enim quid, & non simpliciter: quoniam ex hoc non haberetur, quod subiectum absolute non videat illud creditum, sed quod subiectum in quantum est sub illo habitu, vel actu, non videt illud creditum, ut patet in

Art. 19. to. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum fides maneat post hanc vitam.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod fides maneat post hanc vitam. Nobilior enim est fides, quam scientia: sed scientia manet post hanc vitam, ut

Prima Secundæ S. Thomæ.

S 4 litera